

Aan
Minister voor Armoede, Participatie en Pensioenen
Mw. C. Schouten
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Onderwerp: reactie op consultatie minimumloon 2024

Kralendijk, 19 oktober 2023

Geachte mevrouw Schouten,

Op 18 september ontvingen we uw brief met uw voorstel om het wettelijk minimumloon (WML) per 1 januari 2024 te verhogen naar \$1542, exclusief inflatiecorrectie. Daarnaast publiceerde de Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland (Commissie) op 6 oktober haar eindrapport, met daarin de aanbeveling om zo snel als mogelijk het sociaal minimum te realiseren voor Caribisch Nederland.

In deze brief geeft de Centraal Dialog (CD) een reactie op uw voorstel van 18 september. Ook geeft de CD een eerste reactie op het rapport van de Commissie.

Allereerst: de CD ondersteunt de invoering van het sociaal minimum op zo korte mogelijke termijn

De CD heeft zich vanaf het begin ingezet om de grote armoede op Bonaire te bestrijden. Zowel in het Meerjarenbeleidsprogramma als in het Akkoord van Kralendijk, alsook in de laatst aangeboden Routekaart, heeft de CD concrete voorstellen gedaan om zowel de inkomsten van inwoners te verhogen, als de kosten te verlagen. Hierbij is altijd oog geweest voor de economie van Bonaire: zonder gezonde bedrijven is er geen werkgelegenheid en zijn er geen inkomsten voor het eiland.

Het rapport van de Commissie is een heel belangrijke stap voor de realisatie van het sociaal minimum voor Caribisch Nederland. De Commissie toont aan wat velen al wisten: de kosten van levensonderhoud zoals door Nibud onafhankelijk vastgesteld, zijn veel hoger dan de inkomsten van de mensen uit arbeid of uitkering. De Commissie doet verschillende aanbevelingen voor het vaststellen en het realiseren van het sociaal minimum op zo kort mogelijke termijn. In deze brief beperkt de CD zich tot de aanbevelingen voor de korte termijn en de situatie voor een alleenstaande, vanwege de relatie met het WML. De CD gaat graag op een ander moment met u in gesprek over de lange termijn aanbevelingen en de overige voorgestelde maatregelen van de Commissie.

Vaststelling en invoering van het sociaal minimum per 1 januari 2024

De CD pleit ervoor om het sociaal minimum per 1 januari 2024 vast te stellen en in te voeren, op basis van het rapport van de Commissie. De CD heeft hierbij een aantal aanvullingen op het advies van de Commissie.

De Commissie komt, voor een alleenstaande, uit op een sociaal minimum van \$ 1.608¹. De Commissie rekent hier met de verhuurderssubsidie zodat de woonlasten van een alleenstaande maximaal 10% van het inkomen zijn. De CD is van mening dat ook de besparing op de vervoerskosten (Nibud berekent dit op \$253) per 1 januari kan worden ingeboekt, omdat vanuit het OLB is aangegeven dat er per 1 januari in elk geval een beperkte vorm van gratis Openbaar Vervoer kan worden gerealiseerd. Net als de verhuurderssubsidie zal nog niet elke inwoner hier volledig gebruik van maken, maar de CD is van mening dat beide maatregelen voldoende vergelijkbaar zijn om beide in mindering te kunnen brengen van het sociaal minimum. Een aangepaste berekening waarbij ook de vervoerskosten gesubsidieerd zijn, komt uit op een sociaal minimum van \$1.302². Gerekend met de inflatie over het derde kwartaal van 2023, 1,9%, wordt dit \$1.326. De CD adviseert u om dit sociaal minimum voor een alleenstaande per 1 januari 2024 vast te stellen.

De kosten van invoering van het sociaal minimum moeten niet volledig terecht komen bij werkgevers en mogen geen risico's opleveren voor de economie van Bonaire

Het sociaal minimum bepaalt het niveau van de uitkeringen. Van het sociaal minimum naar het WML is een tweede stap. Uw voorstel om tijdelijk uit te gaan van een verhouding van 0,85 / 1 in plaats van de verhouding 0,7 / 1 kan de CD goed volgen. Gegeven de lage werkloosheid op

¹ \$ 1280 Nibud excl woonlasten + \$ 48 tijdelijke besparingen + \$189 woonlasten (10% inkomen op basis van WML) + 6% flexbudget

² \$ 1280 Nibud excl woonlasten - \$252 vervoerskosten + \$48 tijdelijke besparingen + \$152 woonlasten (10% van inkomen op basis van WML) + 6% flexbudget = \$1302

Bonaire en het nog steeds aanzienlijke verschil tussen een uitkering of het WML blijft werken voldoende lonen.

Een verhouding 0,85 / 1 leidt bij een sociaal minimum van \$1.302 tot een WML van \$1.531. Gerekend met de inflatie van 1,9% komt dit uit op een WML van \$1.560. Dit is nagenoeg in lijn met het WML dat u voorstelt in uw brief van 18 september. Dit is een zeer forse stijging ten opzichte van het huidige WML van \$1.236 (een stijging van meer dan 25%). Als teruggekeken wordt naar 2018 (\$825), dan is het zelfs bijna een verdubbeling.

De CD kan zich geen goed beeld vormen over de effecten hiervan op de economie van Bonaire en heeft daarom een aantal kanttekeningen bij het invoeren van dit WML zonder aanvullend beleid.

Allereerst leest de CD in het rapport van EBA (bijlage bij het rapport van de Commissie) dat belangrijke data ontbreekt, met name als het gaat om het aantal werknemers dat het WML verdient of iets daarboven. Hierdoor zijn de effecten van het verhogen van het WML op het bestrijden van armoede niet nauwkeurig te beoordelen. Er worden allerlei risico's beschreven die het gevolg zijn van een verhoging van het WML, maar deze risico's worden niet gekwantificeerd. De CD is enigszins verbaasd dat, ondanks deze beperkingen, EBA wel de uitspraak kan doen dat een verhoging van het WML tot \$1750 zal leiden tot beheersbare economische effecten. Die negatieve effecten zouden bovendien gemitigeerd kunnen worden met het verlagen van de werkgeverspremies. De CD vraagt zich af op grond waarvan deze conclusies getrokken kunnen worden. Zo ontbreekt een vergelijking met de lonen van de omringende (ei)landen en het effect op de concurrentiepositie van Bonaire bij een stijging naar \$1750. De CD is bezorgd dat een verhoging zoals door de commissie voorgesteld zal leiden tot een loon- en prijsspiraal. Immers een groot deel van het personeel in supermarkten verdient niet meer dan het WML en de voorgestelde forse verhoging zal zeker terug te vinden zijn in de prijzen van levensmiddelen.

De CD pleit er dan ook voor, evenals de Commissie dat doet, om het sociaal minimum op verantwoorde wijze zo laag mogelijk te bepalen. Dit heeft niet alleen consequenties voor de kosten van de ondernemers maar ook enorme consequenties voor de kosten van het te voeren flankerend beleid. De CD is verder van mening dat flankerend beleid waar mogelijk niet generiek maar specifiek moet worden toegepast zodat de groep die het echt nodig heeft ook maximaal kan profiteren.

De Commissie stelt voor om, naast het verhogen van het WML en het verlagen van de werkgeverspremies, een inkomensafhankelijke tegemoetkoming van \$142 per maand te verstrekken. De CD vraagt zich af op grond waarvan dit bedrag wordt voorgesteld en waarom

dit bedrag bijvoorbeeld niet hoger is gesteld. In de berekening van de CD is het voorgestelde sociaal minimum en het bijbehorende WML weliswaar lager dan die van de Commissie, deze inkomensafhankelijke tegemoetkoming zou nog steeds een goede optie zijn om (tijdelijk) de rekening niet volledig bij de werkgevers te leggen, maar voor een deel ook bij het Rijk. De Commissie heeft verder niet uitgewerkt hoe deze regeling er uit zou kunnen zien en de CD is daarom benieuwd naar uw voorstel hierbij.

Verder is een belangrijke voorwaarde om het sociaal minimum in te voeren dat tegelijkertijd de belastingvrije som verhoogd wordt tot het WML en dat deze aan elkaar gekoppeld blijven. In het voorstel van de CD zou dit uitkomen op een belastingvrije som van \$18.726. Als deze maatregel achterwege blijft, dan betekent dit dat iedereen die het WML verdient over een deel van de inkomsten belasting moet afdragen, waardoor het verschil tussen het sociaal minimum en het WML (nog) kleiner wordt.

Afsluiting

De CD pleit dus voor invoering van een realistisch, maar zo laag mogelijk, sociaal minimum op 1 januari 2024. Ook pleit de CD ervoor om dat sociaal minimum te koppelen aan het WML, maar wel in een dusdanig tempo en met aanvullend flankerend beleid om de economie op Bonaire niet te schaden.

Ter afsluiting wil de CD u bedanken voor uw grote inspanningen om de armoede op Bonaire te bestrijden en de concrete maatregelen die u daarvoor heeft genomen, ook in de demissionaire periode van het kabinet. U heeft hiervoor altijd de dialoog gezocht met de stakeholders en dat wordt door de CD zeer op prijs gesteld. De CD gaat graag op 26 oktober met u in gesprek om verder door te praten over de wijze waarop het sociaal minimum ingevoerd kan worden, armoede bestreden kan worden, terwijl tegelijkertijd de economie op Bonaire blijft draaien en kan blijven groeien.

Hoogachtend, namens de Centraal Dialoog Bonaire,

Mervyn Stegers

vice-voorzitter

Marga Buys-Trimp

secretaris

